

BN/DeStem

17 oktober 2012 woensdag

Roosendaal / Bergen op Zoom; Breda / Oosterhout / Etten-Leur / Moerdijk; Bergen op Zoom Editie; Etten-Leur Moerdijk; Oosterhout Editie; Roosendaal Editie; Breda Editie; Bergen op Zoom Editie

Verkiezingen plaveien ook de weg naar Brussel

De gemeenteraadsverkiezingen in België zijn vooral lokaal. Tegelijkertijd houden de bestuurders de blik nadrukkelijk gericht op Brussel. Politieke dubbelfuncties zijn geen uitzondering.

De Vlaamse nationalistische partij N-VA is zoals verwacht de grote winnaar van de Vlaamse gemeenteraadsverkiezingen. Partijvoorzitter Bart De Wever gebruikt die uitslag om zijn eisen voor een federale staatsvorming kracht bij te zetten. Maar meer dan in Nederland zijn de Vlaamse lokale verkiezingen vooral lokaal.

Allereerst is het veel lastiger om de Vlaamse lokale uitslagen te vertalen naar een zetelverdeling in het Vlaamse parlement - een Nederlandse hobby bij onze gemeenteraadsverkiezingen. Dat komt om dat de Vlaamse partijen op lokaal niveau geregeld lijstverbindingen aangaan met andere partijen. Zo kan het zijn dat je in een gemeente één lijst hebt van sociaaldemocraten en Christendemocraten (Antwerpen), in een andere van liberalen en groenen (Mechelen, Hasselt) en in weer een andere van Christendemocraten en nationalistes (Aalter, Ieper). Lijstverbindingen zijn populair omdat het Vlaamse zetelverdeelstelsel grotere lijsten bevoordeelt. Door samen op één lijst te staan, haal je meer zetels dan ieder apart.

Afgezien van die lijstverbindingen, die het lastig maken het resultaat van één partij in een cijfer uit te drukken, zijn er echter wel degelijk Vlaamse trends. De gemeenteraadsverkiezingen gaan in Vlaanderen net als in Nederland over meer dan alleen gemeenteraden. Zo wilde de N-VA laten zien dat ondanks het niet deelnemen aan de Belgische regering de hervormingsambities allermindst alleen lokaal zijn. In zijn overwinningsspeech richtte N-VA partijvoorzitter Bart De Wever zich dan ook tot premier Elio Di Rupo met een oproep tot een staatsvorming. Ook het verlies van het Vlaams Belang is een bovenlokale trend. Veel voormalig Vlaams Belang kiezers hebben N-VA gestemd. De N-VA wordt in tegenstelling tot het Vlaams Belang niet buiten coalitiebesprekingen gehouden, waardoor een stem op die partij minder verloren lijkt. De Open VLD verliest eveneens. De liberale partij keek afgelopen maanden jaloers naar haar Nederlandse zusterpartij wiens score veel beter uitpakte dan de peilingen. De hoop dat dit voor de Vlaamse liberalen ook zo zou lopen, bleek snel ongegrond.

Bij de Vlaamse gemeenteraadsverkiezingen staat echter meer op het spel dan Vlaamse krachtsverhoudingen. De nieuwe gemeenteraden dragen na de verkiezingen de burgemeester voor. Vaak is dat de lijsttrekker van de grootste partij. En in Vlaanderen is de burgemeester meer dan een lintjesknipper. Hij of zij is een lokaal politicus met een verkiezingsprogramma dat vervolgens in beleid kan worden omgezet. Dit staat in schril contrast met Nederland, waar er bij de gemeenteraadsverkiezingen veel minder duidelijke lokale keuzes voorliggen en de burgemeester geen rol heeft, laat staan inzet van de verkiezingen is.

De rol van de gemeenteraad maakt ook dat de meeste Vlaamse burgemeesters stevig lokaal verankerd zijn. De meest populaire burgemeester, Daniel Termont van Gent, is al 36 jaar gemeenteraadslid. Patrick Janssens, burgemeester van

Antwerpen, is geboren en getogen Antwerpenaar. Hij vindt dat burgemeesters een band met hun stad moeten hebben.

Belgische burgemeesters zich niet tot het werk in hun gemeente. Veel Vlaamse burgemeesters zijn ook actief in de Vlaamse of Belgische politiek. Hoewel de kritiek op dit soort dubbelfuncties groeit - een politicus actief op het Vlaamse of Belgische niveau zou geen tijd hebben of moeten hebben voor lokale mandaten - wordt het vanuit de (grote) gemeenten juist verwacht. Zonder dergelijk dubbelmandaat kun je namelijk niks voor je gemeente in Brussel bereiken. Zelfs de Belgische premier Di Rupo heeft een lokaal mandaat in zijn thuisstad Bergen. De burgemeester is kortom een belangrijke figuur in de gemeente en dat straalt af op deze verkiezingen.

De meest in het oog springende lokale strijd ging tussen Bart De Wever (N-VA) en Patrick Janssens (SP.A) in Antwerpen. De Wever won en wil het burgemeesterschap van Antwerpen combineren met het partijvoorzitterschap van de N-VA. Maar daarvoor is het burgemeesterssjeep van de grootste Vlaamse stad te belangrijk, luidt de kritiek. Zijn tegenstrever Janssens gaf voor de functie van Antwerpse burgemeester het partijvoorzitterschap in 2003 wel op. Bovendien gaf De Wever aan de volle zes jaar als burgemeester vol te willen maken. Veel Vlamingen moeten dat nog zien. Als hij het in 2014 bij de Vlaamse en Belgische verkiezingen net zo goed doet, zou hij wel eens een definitievere overstap naar Brussel kunnen maken.

Julien van Ostaaijen is onderzoeker en docent aan de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur aan de Tilburg University.